

M. A. CASTRÉNIN SEURAN TOIMINTAKERTOMUS 2021

YLEISTÄ

M. A. Castrénin seura luo yhteyksiä ja edistää vuorovaikutusta suomalaisten ja Venäjällä asuvien suomalais-ugrilaisia (uralilaisia) kieliä puhuvien kansojen kanssa, tekee tunnetuksi näiden kansojen kulttuuria Suomessa ja muualla maailmassa sekä tukee niiden kulttuuripyrkimyksiä ja oman kielen käyttöä ja kehittämistä nykyaikaisen viestinnän välineeksi. M. A. Castrénin seura toimii Mariankatu 7 A 5:ssä sijaitsevassa Alfred Kordelinin säätiön omistamassa, Tieteellisten seurain valtuuskunnalta yhdessä Suomalais-Ugrilaisen Seuran kanssa vuokratussa tilassa.

Kertomusvuonna seuran toiminta keskittyi M. A. Castrénin seuran perustoiminnan ja strategian 2019–2023 toteuttamiseen. Omien yhteistyöhankeiden lisäksi seura delegoi opetus- ja kulttuuriministeriön *Suomalais-ugrilainen kulttuuriyhteistyö Venäjän kanssa* -hakumenettelyn suomalaisille toimijoille vuodeksi 2021 suunnattuja projektikohtaisia valtionavustuksia. Toimintaa ja erityisesti tapahtumien järjestämistä rajoitti vaihtelevasti edelleen COVID-19-koronaviruspandemia.

HALLITUS JA TOIMIHENKILÖT

Seuran hallitukseen ovat kuuluneet seuraavat jäsenet: amanuenssi **Anna-Mari Immonen** (Museovirasto), äidinkielenopettaja **Minna Inovaara**, MuT **Maari Kallberg** (pj.), kirjailija **Riina Katajavuori**, jatko-opiskelija **Tomi Koivunen** (Turun yliopisto), professori **Mika Lavento** (Helsingin yliopisto), toimittaja **Kirsikka Moring**, FT **Merja Salo** (Helsingin yliopisto, vpj.) ja tietoasiantuntija **Emilia Tuohimetsä** (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura). Hallitus on kokoontunut 8 kertaa, ja sen jäsenille on maksettu kokouspalkkiona 35 € ja puheenjohtajalle 100 € kokoukselta.

Seuran palveluksessa on ollut toiminnanjohtaja, FM **Marja Lappalainen**. Seuran taloutta on hoitanut kirjanpitäjä KLT **Leena Kähkönen** (Tilitoimisto Leena Kähkönen Oy). Marja Lappalainen on toiminut myös hallituksen sihteerinä. Varsinaisina tilintarkastajina ovat toimineet KTM **Manu-Pekka Laakso** ja valt. tri **Laura Solanko** varahenkilöinä FM **Anneli Ojala** ja tietokirjailija **Heikki Saure**.

M. A. CASTRÉNIN SEURA JA SUOMALAIS-UGRILAINEN TULEVAISUUS – STRATEGIA 2019–2023

M. A. Castrénin seuran strategiassa määritellään asiat, jotka ovat seuralle tärkeitä, selkeyttävät toimintaa sekä tukevat sen työtä kohdealueiden, jäsenistön ja suuren yleisön tarpeisiin. Toimintasuunnitelmassa esitetyt konkreettiset tavoitteet ovat toteutuneet hyvin ja tukeneet siten seuran strategiaa. M. A. Castrénin seuran tavoitteena on jatkaa työtään moniosaavana, keskeisenä ja ripeänä toimijana sekä haluttuna yhteistyökumppanina suomalais-ugrilaisessa maailmassa.

JÄSENET

Seurassa oli vuoden lopussa 312 jäsentä, joista yhteisöjäseniä 10, ainaisjäseniä 107 ja ulkomaisia jäseniä 94. Jäsenmaksut olivat varsinaisilta jäseniltä 20 €, opiskelijoilta 10 €, yhteisöjäseniltä 100 €, ainaisjäseniltä 200 € ja ainaisyhteisöjäseniltä 1.000 €.

Jäsenmäärä on vähentynyt viimeisten 10 vuoden aikana. Laskusuunta ei koske ainoastaan kansalaisjärjestöjä ja ystävyysseuroja vaan muitakin yhteiskunnan toimintakenttiä – kiinnostusta ja tukea osoitetaan enemmän sosiaalisessa mediassa kuin jäsenmaksujen kautta. Seuran kannalta jäsenmäärän ja sitä myöten jäsenmaksutulojen väheneminen vaikuttaa talouteen, jota varten joudutaan hankkimaan valtionavustuksen edellyttämää omavastuusuutta.

SUOMALAIS-UGRILAINEN KULTTUURIYHTEISTYÖ VENÄJÄN KANSSA

Seura sai toiminta- ja erityisavustuksen opetus- ja kulttuuriministeriön hakumenettelystä *Suomalais-ugrilainen kulttuuriyhteistyö Venäjän kanssa*. Yhteistyöhankkeet ovat käsittäneet kieleen, kulttuuriin ja kansalaisjärjestötoimintaan liittyviä ruohonjuuritason projekteja. Tasavertaisina kumppaneina on ollut sekä vanhoja että uusia toimijoita (ss. 6–7). COVID-19-pandemia peruutti joitakin hankkeita tai muutti niiden sisältöä, minkä vuoksi osa hankkeisiin myönnetystä määrärahasta jouduttiin palauttamaan opetus- ja kulttuuriministeriöön.

Vuotta 2022 varten seura sai Venäjän suomalais-ugrilaisilta toimijoilta määräaikaan mennessä 59 yhteistyöhanke-ehdotusta, mikä on nykyisen hakumenettelyn ennätys. Seuraan tulleet lukuisat yhteydenotot ja varsinaisten hanke-ehdotusten – joissakin oli useampia konkreettisia projekteja – suuri määrä osoittaa, että suomalais-ugrilaisilla alueilla on paitsi kiinnostusta myös valmiuksia tehdä konkreettista hankeyhteistyötä myös poikkeusaikoina. Erityisesti näin saatu moraalinen tuki koetaan ensiarvoisen tärkeäksi ja kannustavaksi.

SUKUKANSAPÄIVÄT

Seuran sukukansapäivä *Kino Fenno-Ugrica – kuvia suomalais-ugrilaisesta maailmasta* järjestettiin 18.10.2021 Keskustakirjasto Oodin Kino Reginassa yhdessä Illume Oy:n ja Kaivo-työryhmän kanssa. Tapahtumassa esitettiin nuorten suomalais-ugrilaisien tekemä videoteos *Kaivo – elämän lähde* (2021) ja niin ikään tuore nenetsielokuva *Life of Ivanna* (2021). Paneelikeskusteluun osallistuivat freelancer **Sergei Gabov** (Komin tasavalta), Pohjoismaiden Greenpeacen ohjelmajohtaja **Sini Harkki**, elokuvaohjaaja ja käsikirjoittaja **Anastasia Lapsui**, elokuvaohjaaja **Markku Lehmuskallio**, akatemitutkija **Karina Lukin**, kielitieteilijä ja tietokirjailija **Janne Saarikivi** ja elokuvatuottaja **Pertti Veijalainen**. Tapahtuman moderaattorina toimi toimittaja **Kirsikka Moring**.

Seura kutsui koolle sukukansajärjestöjä ja koordinoi Suomessa pidettävien sukukansapäivien tapahtumia kokoamalla ne yhteistä FB-tapahtumaa varten. Tapahtumia, joista osa oli poikkeusoloista johtuen virtuaalisia, järjestettiin 17 paikkakunnilla yhteensä 41.

Sukukansapäiviä olivat järjestämässä mm. Hollolan Nuorisoseura, Kalevalaisten Naisten Liitto, Karjalan Sivistysseura, Kulttuurikeskus Laikku, Pohjois-Viena-seura, Rahvaan musiikin kerho, Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus sekä Suomi–Unkari Seura, Suomi–Venäjä-Seura ja Tuglas-seura paikallisosastoineen.

VIII SUOMALAIS-UGRILAISTEN KANSOJEN MAAILMANKONGRESSI

VIII suomalais-ugrilaisien kansojen maailmankongressi *Kulttuuriympäristö – kieli ja mieli* pidettiin hybridikongressina 16.-18.6.2021 Tartossa Virossa. Kongressi on suomalais-ugrilaisien kansojen ja samojedikansojen hallituksista ja poliittisista puolueista riippumaton foorumi, joka toiminnassaan nojautuu suomalais-ugrilaisien kansojen yhteistyön pääperiaatteiden, tavoitteiden ja tehtävien julistukseen (v. 1992). Tarton kongressissa keskusteltiin kielen säilyttämisestä ja siirtämisestä, kaksikielisyydestä, kulttuurin innovaatiokysymyksistä ja ilmastonmuutoksen vaikutuksista suomalais-ugrilaisien arkeen. Kongressiin osallistui virallisina delegaatteina 15 suomalaisten kansallisjärjestöjen edustajaa. Kokonaisuudessaan Tarton maailmankongressissa oli edustettuna 14 suomalais-ugrilaisista kansaa. yhteensä lähes 400 osallistujaa, joka koostui 124 virallisesta edustajasta, 229 tarkkailijasta sekä kutsuvieraista ja toimittajista.

VUOSIKOKOUS

Vuosikokous pidettiin 25.8.2021 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran juhlasalissa. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat. Kokouksesieltmän piti professori Helena Ruotsala (Turun yliopisto) aiheenaan *Untšo gytš kugu salam - Terveisiä Untšosta! Kenttätöissä Marinmaalla*. Vuosikokousyleisö nautti värikkäästä esityksestä ja osalle tutuistakin marilaisista maisemista.

YHTEISTYÖTÄ JA MUITA KONTAKTEJA

Seura on julkaissut yhteistyössä Helsingin yliopiston Pohjoishantin tutkimusprojektin kanssa **Pirkko-Liisa Surojeginin** kirjan *Metsähiiren tanssi* hantinkielisen laitoksen. Kirja saadaan painosta vuoden 2022 alkupuolella ja se jaetaan veloittuksetta Hanti-Mansian autonomisen alueen JUGRAn kirjastoille, kouluille ja kulttuurilaitoksille.

Poikkeusoloista huolimatta seura on osallistunut useiden työryhmien ja toimikuntien työskentelyyn, mm. Ekla-säätiön hallitukseen. Kansainvälistä yhteistyötä tehtiin Suomalais-ugrilaisten kansojen konsultatiivisessa komiteassa ja Suomalais-Ugrilaisten Kirjallisuuksien Liitto AFULissa.

Seura on osallistunut erilaisiin verkostoitumis- ja koulutustilaisuuksiin. Seura on toiminut asiantuntijana ja kontaktien välittäjänä suunniteltaessa Suomessa ja Venäjällä järjestettyjä suomalais-ugrilaisiin kansoihin liittyviä tapahtumia.

Kotimaisten lähiseurojen, museoiden, kirjastojen, tutkimuskeskusten ja yliopistojen kanssa on toimittu niin ikään tiiviissä yhteistyössä. Yhteistyökumppanien määrä on kasvanut vuosi vuodelta etenkin sukukansapäivätapahtumien levittäytyessä ympäri Suomea.

Seura on jatkanut yhteistyötään virolaisten, unkarilaisten ja Venäjän alueella toimivien yhteisöjen, järjestöjen ja seurojen kanssa ja laajentanut entisestään suomalais-ugrilaista verkostoaan. Kolmikantayhteistyö erityisesti Suomessa toimivien Viro- ja Unkari -järjestöjen kanssa on jatkunut tuloksekkaana. Sukukansojen piiristä seuraa on lähestytty mitä erilaisimmin toivein, joihin on pyritty vastaamaan kohtuullisessa ajassa.

Yhteistyö on ollut pääasiassa sähköisten yhteyksien ja puhelimen varassa syyskauden lyhyttä lähikokousaika ja -tapaamisia lukuunottamatta. Kokemusten pohjalta etenkin etäkokouksia ja muita etätapaamisia tullaan pandemian hellitettyä jatkossakin hyödyntämään aiempaa enemmän etenkin niissä yhteyksissä, jossa ne ovat toimivia ja tuloksellisia ratkaisuja.

TIEDOTUS

Vuoden aikana on ilmestynyt neljä jäsentiedotetta (yksi kaksoisnumerona). Seuran kotisivut (www.macastrn.fi) ja sähköpostitiedotuslista ovat välittäneet tietoa suomalais-ugrilaisten maailman ajankohtaisista uutisista ja tapahtumista. Aktiiviseksi tiedotuskanavaksi ja kansainväliseksi kohtaamispaikaksi on muodostunut seuran Facebook-sivu. Jäsenpalautteen mukaan tiedotus on tarjonnut vaikuttavia elokuvia, musiikkielämyksiä, joista ei ole ollut tietoaakaan aiemmin, lukutuokioita mielenkiintoisten kirjojen parissa ja vienynt kiinnostavien näyttelyiden pariin. Tiedotuksen merkitys on vain korostunut pandemian aikana.

Seura lainaa kiertonäyttelyitään ja muuta materiaalia sekä kouluille, yliopistoihin että yksityisille henkilöille. Seuralla on ollut ainutlaatuinen mahdollisuus saada kirjakokoelmiinsa myöntämänsä julkaisutuen ansiosta suomalais-ugrilaisten kielillä julkaistua kirjallisuutta, jollaista ei muualla Suomen kirjastoissa ole. Myös audiovisuaalinen aineisto päivittyy jatkuvasti. Toimisto on palvellut jäsenistöä, viranomaisia, tiedotusvälineitä, kouluja ym. tahoja materiaalinhankinnassa, vierailujen järjestämisessä ja tiedonvälityksessä sekä antanut asiantuntijalausuntoja uralilaisiin kansoihin liittyvissä kysymyksissä.

TALOUS

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi seuralle 210.000 €:n avustuksen: 85.000 € toiminta-avustusta, 55.000 € erityis-avustusta käytettäväksi suomalais-ugrilaisiin yhteistyöhankkeisiin Venäjällä ja 70.000 € erityisavustusta delegoitavaksi suomalaisille toimijoille .

Jäsenmaksujen tuotto oli 2.245 €

Verohallitus on nimennyt seuran vuodeksi 2018–2022 sellaiseksi yhdistykseksi, jolle tehdyn vähintään 850 €:n ja enintään 50.000 €:n suuruisen rahalahjoituksen lahjoittava yhteisö saa vähentää tulostaan verotuksessa.

Tarkemmat tiedot ovat esillä tuloslaskelmassa ja taseessa.

M. A. Castrénin seura lukuina

Asiakaspalvelukontaktit Suomessa

Vierailut toimistolla		84 hlöä
Omat tapahtumat ja tilaisuudet	1 kpl	14 hlöä
Yhteistyötapahtumat ja -tilaisuudet	1 kpl	73 hlöä
Yhteensä	2 kpl	171 hlöä

Hankkeiden lukumäärä

Yhteistyöhankkeet Venäjällä	33 kpl	Toteutuneet 32 kpl
Delegoidut hankkeet Suomessa	12 kpl	Toteutuneet 10 kpl
Yhteensä	45 kpl	Toteutuneet 42 kpl

Tiedotustoiminta

Jäsentiedotteet	4 kpl
Uutiskirjeen (1/pv) tilaajat	202 kpl
Facebook-seuraajat	887 kpl

Toiminnallinen tehokkuus

Valtionavustukset	
- toiminta-avustus	85.000 €
- yhteistyöhankkeet Venäjällä	55.000 €
- delegoidut avustukset Suomessa	70.000 €
Muu rahoitus	
- jäsenmaksut	2.245 €
- osinkotuotot	6.090 €
Yhteensä	218.335 €

Henkilöstö

Henkilötyövuodet, htv	1
Henkilöstömenot, €	62.000 €
Sairauspoissaolot, pv/ht	0/0
Henkilöstökoulutus, kpl/ €	3/0

SUOMALAIS-UGRILANEN KULTTUURIYHTEISTYÖ VENÄJÄN KANSSA 2021

SUOMALAISILLE TOIMIJOILLE DELEGOIDUT AVUSTUKSET

70.000 €

1. Suomalais-ugrialaisten kansojen kulttuurien ylläpito ja kehittäminen monikulttuurisessa yhteiskunnassa, 33.300 €.

1. **Karjalainen Nuorisoliitto:** Kahden puolen rajaa – karjalaisen perinnekulttuurin kehittämishanke Suomen ja Petroskoin välillä, 3.900 €
2. **Rääkkylä Folk:** Ugrilaisia kohtaamisia, 3.400 €
3. **Seurasaarisäätiö:** Seurasaari soi! 2021, 11.700 €
4. **Taidehalli Kohta:** Murals by Pavel Mikushev in the Exhibition "First International Festival of Manuports" at Kunsthalle Kohta, August – October 2021, 4.900 €
5. **Tmi Jesse Viinikangas:** Kaivo – videotaideteos suomalais-ugrialaisten kansojen yhteisiltä juurilta, 9.400 €

2. Suomalais-ugrialaisten kansojen kielten ylläpito ja kehittäminen, 13.000 €.

6. **Kolttakulttuurisäätiö:** Kolttsaamelaiset ja karjalaiset – yhteistyö jatkuu, 6.900 €
7. **Lyydiläinen seura:** Lyydinkielinen opiskelusanakirja, 3.150 €
8. **Pohjanmaa-Karjala:** Karjalankielisen kielipesätoiminnan kehittäminen ja päivitys, opintomatka Vaasaan, 2.950 €

3. Kansalaisjärjestöjen tekemän suomalais-ugrilaisen kulttuurialan yhteistyön kehittäminen, 23.700 €

9. **Etelä-Karjalan kulttuuriyhdistys Lyyra:** ETNO-festivaali Komilainen kansallispuuku ja kulttuuri, 1.850 €
10. **Suomi-Venäjä-Seura:** Suomalais-ugrialaisten kansojen konsultaatiokomitean jäsenmaksu ja sen työhön suomalaisten osallistumisesta aiheutuvat kulut, 11.000 €
11. **Suomi-Venäjä-Seura:** Sugrifest 2021, 7.900 €
12. **Vienan reitti:** Siitpä tie nyt menevi -hanke, 2.950 €

SUOMALAIS-UGRILAINEN KULTTUURIYHTEISTYÖ VENÄJÄN KANSSA 2021

YHTEISTYÖHANKKEET VENÄJÄLLÄ

55.000 €

1. Suomalais-ugrilaisten kansojen kulttuurien ylläpito ja kehittäminen monikulttuurisessa yhteiskunnassa, 15.150 €

1. **Komikinovideoprokat**, Komi: Kansainvälinen visuaalisten taiteiden festivaali suomalais-ugrilaisille *Tuivezh*
2. **Komi gor**, Komi: Ohjelma *Olen komi* ohjelmasarjassa *As my vylyn*
3. **Telesem Komi**, Komi: tv-dokumenttielokuva *Ruvetaan laulamaan, lapset*
4. **Jumshan gur -yhdistys**, Udmurtia: 5 elokuvaa Zakamskin udmurttien rituaaleista
5. **Mordvan I. D. Voroninille nimetty paikallismuseo**, Mordva: näyttelyhanke
6. **Pitirim Sorokinille nimetty Syktyvkarin yliopisto**, Komi: Etnografinen albumi
7. **Karsashurin kylän kulttuuritalo**, Udmurtia: (kierto)näyttely Udmurttilaisen naisen perinteinen hääpuku
8. **Pohjoisten kansojen kulttuurikeskus**, Hanti-Mansia: näyttely *Muotokuva perinteisistä asuista*
9. **Komin kansallinen musiikki- ja draamateatteri**, Komi: Kominkielinen karaoke

2. Suomalais-ugrilaisten kansojen kielten ylläpito ja kehittäminen, 27.250 €

10. **Oma Mua -lehti, Periodika-kustantamo**, Karjala: hanke Muodikas karjala
11. **Periodika-kustantamo, Kipinä-lehti**, Karjala: Oppitunnit Kipinän kanssa
12. **Jamde lij -lehti**, Mari: Tukitilaukset marilaisiin koulukirjastoihin
13. **Oshmes-lehti**, Bashkortostan: lehtitukitilaus Sanomalehti kansallisten aarteiden vaalijana
14. **Tsholman-lehti**, Bashkortostan: lehtitukitilaus
15. **Kenesh-lehti**, Udmurtia: erikoisnumero Uuden udmurttilaisen huumorin antologia
16. **Zetshbur! -lehti**, Udmurtia: Artikkelisarja *Tarinoita pienimmille — torstaisin*
17. **Mordvan N. P. Ogarjovalle nimetty valtionyliopisto**, Mordva: Julkaisu *Mordvalainen nykykirjallisuus*
18. **Jamde lij -lehti**, Mari: julkaisu *Yksi-kaksi me kävelemme*
19. **Mari El -lehti**, Mari: kolme julkaisua
20. **Marin kielen, kirjallisuuden ja historian instituutti**, Mari: Monografia Marilais-venäläiset kielikontaktit; Marin kielen morfologia
21. **Marin kirjankustantamo**, Mari: julkaisu I. Berdinskij: *Olen syntynyt upealla hetkellä*
22. **Komin kansalliskirjasto**, Komi: Virtuaalinen infoTUIJ
23. **Komin koulutusinstituutti**, Komi: Nykytekniikat äidinkielen opetuksessa: äänimateriaali komin kielen tekstikirjoihin 5-9 lk.
24. **S. Ja. Marshakalle omistettu Komin kansallinen lastenkirjasto**, Komi: Lasten Komilaiset kirjailijat: sarja kuvitettuja julisteita komilaisista kirjailijoista komin kielellä
25. **Telesem Komi**, Komi: julkaisu Komin kieltä äidin kanssa
26. **Jumshan gur -yhdistys**, Udmurtia: Opetusvideosarja lapsille
27. **Kizili-lehti**, Udmurtia: Värikkäästi kuvitettu kirja esikoulu- ja ala-ikäisille lapsille - pelejä, väritystehtäviä, palapelejä
28. **Udmurtian valtionyliopisto**, Udmurtia: oppikirja Shudysa dyshetskiskom (udm.)

3. Kansalaisjärjestöjen tekemän suomalais-ugrilaisen kulttuurialan yhteistyön kehittäminen, 12.200 €

29. **Karjalan kielen kodi**, Karjala: Oppimateriaali Kielipezän ruadovuosi – Kielipesän työvuosi
30. **Udmurttilaisen kulttuurin keskus Bygy**, Udmurtia: Gastronominen blogi-BYG — kiertue
31. **Komin tasavallan päämiehelle Ju. A. Spiridonoville nimetty taidelukio**, Komi: Taidelukion 6. valtak. etnokulttuurikokouskiertue Goradzul
32. **Pitirim Sorokinille nim. Syktyvkarin yliopisto**, Komi: Käännöskoulu
33. **Venäjän federaation V. D. Polenoville nimetty suomalais-ugrilainen kulttuurikeskus**, Komi: V. V. Timinille nimetty 19. kesäyliopisto nuorille filologeille